

Minne från John Ericssons graf å Filipstads och Fernebo församlingars kyrko...

Rydelius, Jan Petter,

8 B Br. Ericsson, John

National Library
of Sweden

Björn Sv.
(Bj)

MINNE

FRÅN

JOHN ERICSSONS GRAF

Å

FILIPSTADS OCH FERNEBO FÖRSAMLINGARS KYRKOGRÅRD

I

FILIPSTAD

Uppgift å kransar och minnesföremål, som pryda
den store uppfinnarens kista och grift, sammanfattad af
J. P. RYDELIUS och V. A. CEDERBERG.

STOCKHOLM, CENTRAL-TRYCKERIET 1895.

Capten JOHN ERICSSON.

Requireras från förläggaren:

V. A. Cederberg, adress: *Filipstad.*

Fem år äro förflutna sedan Förenta Staternas i norra Amerika stolta kryssare Baltimore förde John Ericssons stoft öfver hafven och dess regering såsom en största ärebetygelse åt främlingen från Norden återbördade honom åt hans fäders land. Det var som om domnade fosterländska vindar väckts och satts i gång från den döde, som en gång försäkrade: *»Alla mina krafter och allt hvad jag eger står till fosterlandets tjänst»*, ty stor och liflig var den hänförelse, med hvilken det vördade stoftet mottogs af hans landsmän. En ädel täflan uppstod mellan flera bygder, om hvar den store uppfinnaren skulle få sin graf. Sverige eger intet pantheon för sina utmärkte män; om det ett sådant egt, skulle John Ericssons sista hvilorum varit gifvet. Hufvudstaden önskade nedbädda stoftet och reda grafven inom gården af der förlagd örlogsflotta, som förvarar af John Ericssons snille så många vittnesbörd och minnen. Andra ville bereda den döde ett rum vid hans store läromästares Baltzar von Platens sida vid den strand denne bygt eller vid Göta kanal. John Ericssons i vårt land qvarlevande närmaste släktingar stälde sig finkäns-

ligt och uppoffrande utanför denna täflan, och när Filipstads och Fernebo församlingars deputerade hos konungen anhöllo att få mottaga stoftet i vård, så befallde Hans Maj:t, att John Ericsson skulle hvila i fädernebygden.

Sålunda gick den John Ericssons önskan i uppfyllelse som han uttalade i bref till en vän i Sverige redan 1876: »Hellre må mitt stoft komma att hvila under en grushög på svensk jord än under ett marmormonument i detta land.»

Den 15 september 1890 var en hänförelsens dag för Filipstad och dess bergslager. Såsom till en konungs mottagande hade staden smyckat sig med flaggor och äreportar. Men de allvarliga granarne, som utplanterats utmed gatorna, tydde på att det icke i egentlig mening dock var någon glädjens högtid. Med hvilken hänförelse skulle ej hembygden mottagit sin frejdade son lefvande! Under tempelhalvvet fick stoftet af biskop C. H. Rundgren mottaga de tre skoflarne mull af den svenska jorden.

En insamling sattes omedelbart derefter i gång för att åt stoftet efter denne »arbetets riddare» bereda ett värdigt hvilorum. Uppropet gälde företrädesvis John Ericssons hembygd och Värmland, men hela fosterlandet deltog i densamma. Slutligen beviljade ock Sveriges riksdag efter motioner af de värmländske representanterna bergmästaren C. H. Lundström i Första och lektorn Gullbr. Elowson i Andra kammaren 20,000 kronor för ändamålet. När summan stigit till inemot dubbla detta belopp, kunde byggnadsarbetet börja. Arkitekterna Hedlund & Rasmussen i Göteborg hafva uppgjort ritningarna, och grafkapellet är uppfördt af stenhuggerfirman Kullgrens Enka i Uddevalla.

På sin fagra kulle, omsusadt af hembygdsvindar och speglande sig i Daglösvåg, står nu kapellet färdigt, ej af marmor, hvarpå Sverige är fattigt, men af tiders tider trotsande granit, och har mottagit till evigt förvar stoftet efter bergsmanssonen från Långbanshyttan, hvilken mera än mången och de fleste fått hedra och gagna fäderneslandet. Den besökande landsmannen känner sig stolt vid denna grift och tacksam mot den stora republik, som hit återbördade stoftet, och främlingen månde väl här få intrycket af, att Sverige, om än fattigt, dock håller sina föredömesmäns minne kärt.

Om landsmännens tacksamhet och kärlek vill det monumentala grafkapellet bära vittnesbörd. Derom vittna ock de kransar, som medsändes stoftet på dess sköna jordafärd och äfven efteråt samlats vid kistan. Dessa kransar och minnesföremål tolka äfven i sin mån den store uppfinnarens historia, ty de hafva anländt från snart sagdt hvarje plats, der han i lifvet haft sin verksamhet, och äro nedlagda af personer eller föreningar och korporationer, hvilka mera eller mindre berörts af John Ericssons lifsgerning.

Den besökande önskar helt visst att ega med sig från denna vördade kista såsom minne en förteckning öfver kransarne och minnesföremålen.

Ändamålet med denna lilla skrift är att lemna en sådan förteckning.

På näset mellan Hyttsjön och Långban, en den fagraste Värmlandsbygd, och i ett ringa bergsmanshem föddes John Ericsson den 31 juli 1803.

Från faders och moders grafvar samt barndomshem har stoftet fått mottaga helsningar. Hans fader Olof Ericsson fann sitt sista hvilorum långt ute bland skären på vår vestkust och moderns Brita Sofia Yngströms graf är redd vid Medelplana å det blomsterrika Kinnekulle. Bredvid järnkorset, som utmärker Olof Ericssons graf på Känsö, har rests en 16 fot hög granitsten med inskriften: »Till minne af Olof Ericsson och hans söner Nils Ericsson och John Ericsson restes denna sten af Göteborgs arbetareförening». Kattegats vindar susa i idegranarne öfver griften och af idegran derifrån hafva *Känsöboar* till minne af *9 mars* flätat sin krans. John Ericssons moder skall hafva varit en ovanligt bildad och ädel, viljefast och handlingskraftig qvinna, och helt visst var det hon, som nedlade i sönerns själ de frön, hvilka växte upp till så härliga blommor. De som vårda hennes graf vid Vänerstrandens hafva derifrån sändt en krans till sonens kista.

Såsom en *helsning från barndomshemmet* föreligger från Långbanshytte disponentgård, hvarest som bekant en minnessten restes 1867, en krans flätad med blad

från de träd, hvilka omskuggade John Ericssons barn-
domslekar.

De närmaste släktingarne, af hvilka riksarkivarien
C. T. Odhner var närvarande, då stoftet efter sin färd
öfver hafvet nedsattes å Daglösstrand, hafva egnat min-
net en lagerkrans förande inskriften: *En gärd af vörd-
nad och tacksamhet, från syskonbarn.*

Såsom en välkomsthelsning från fosterbygden sändes
en dekoration af lager, föreställande visaren, facklan och
pilen, bergsbrukets symboler, vidfästad svarta band med
silfverskrift. Helt visst var det tanken på, att stoftet
ännu var ombord på Baltimore, som framkallade följande
inskrifption, ord lånta ur värmlandssonen Esaias Tegnér's
vikingabalk:

*Det är flagga på mast och den visar mot nord
Och i norr är den älskade jord;
Jag vill följa de himmelska vindarnas gång:
Jag vill styra tillbaka mot nord.*

Man skulle kunna, såsom ofvan antydts, låta dessa
grafminnen teckna John Ericssons lefnad.

Hans fader Olof Ericsson lyckades 1811, sedan ar-
betet af en eller annan anledning för honom upphört
vid Långbanshyttan, att få anställning som arbetsförman
vid bergsprängningsarbetena vid den då började byggnad-
en af Göta kanals vestgöotalinie, och familjen medflyttade.

Nuvarande egaren af *Halnatorp* har nedlagt en vac-
ker krans, som kan erinra om, att det var på Halnatorp
den unge John Ericsson fick tillfälle att visa några rit-
ningar för amiralen Baltzar von Platen, som då skulle
till honom yttrat: *Fortsätt såsom du har börjat, min gosse,
och du skall en dag uträtta någonting stort.*

Vid fjorton års ålder kunde John anställas som förste nivellör vid en kanalstation och förde sålunda »redan såsom barn öfver män befäl», hvilket en skald om honom sjungit. Han hade att ordna arbetet vid kanalen för en arbetsstyrka af — 600 man, men var ännu så liten till växten, att en pall måste medföras för honom att stå på, när han använde nivelleringsinstrumentet.

Den ständiga beröringen med militärer vid kanalbyggnaden ingaf John lust för krigareyrket, och vi finna honom vid sjutton års ålder inskrifven vid Jämtlands fältjägareregemente, der han började sin gradpassering 1821. Hans titel af kapten var ett minne från denna tid af hans lefnad. Vi finna ock en praktfull krans med inskriften: *Kongl. Jämtlands Fältjägarerkårs officerare den 9 mars 1892, egnad minnet af den 9 mars 1862*, den dag, då John Ericssons monitor besegrade Merrimac på Hamptons road, hans snille »löste de band, som fjättrat fyra millioner slafvar», och förvandlade alla länders örlogsflottor.

John Ericsson utnämndes snart till löjtnant och stod högt i gunst såväl hos sin öfverste som hos kronprins Oscar, hvilken åt honom uppdrog att utföra kartorna till ett verk om 1813—1814 års krig, och hos konung Carl Johan, hvilken säges hafva styrkt honom i hans beslut att i England söka sig terräng för sitt uppfinnaresnille.

Den 1 maj 1826 lemnade John Ericsson Sverige, som han aldrig mera återsåg och dit han först såsom ett stoft återvände, men då under mera än furstliga ärebetygelser.

Om hans verksamhet och strider på Albions ö minner en cypresskrans, å hvars band läses: *Från vännen*

Adolf von Rosens son, då man erinrar sig, att den unge uppfinnaren i grefve von Rosen hade en beskyddare derstädes. Grefve Adolf von Rosen är ock de svenska järnvägarnes fader och John Ericsson — den förste svenske lokomotivförare. I oktober 1829 täflade på Liverpool—Manchesterbanan George Stephensons »Rocket» med John Ericssons »Novelty». Novelty var öfverlägset, men det måste utgå ur täflingen, enär dess ångpanna svek. John Ericsson förvandlade sedan sin Novelty till en ångspruta!

Den 1 november 1839 styrde John Ericsson sin färd från old England för att uppsöka dess stolta dotter på andra sidan oceanen, och han anlände till New-York den 23 i samma månad. »Vägen till odödlighet och oförvanskligt rykte», vägen genom arbete till kunskaper fortsatte han framåt, och innan kvartseklet gått nämdes John Ericssons namn så långt civilisationen när.

Många minnen från Förenta Staterna pryda grafven.

Den allra största ärebetygelse månde väl den vara, då Förenta Staterna, ett af jordens mäktigaste riken, genom sin regering åt fosterlandet i Ultima Thule återbördar sin välgörarens stoft, utrustar ett af sina vackraste krigsskepp och för det under hedersvakt öfver oceanen, men om John Ericssons popularitet i hans adoptivland erinra följande kransar och blomsterdekorationer, som med honom gjorde hemfärden.

Den förnämsta om ock ej den mest i ögonen fallande kransen torde vara den från *The American Society of Swedish Engineers*, en krans af verklig lager, försedd med röda och hvita, gula och blå band, öfverlemnad och fäst vid kistan den 23 augusti 1890, då stoftet fördes ombord på Baltimore, medan svenska flaggan för

första gången var hissad öfver New-Yorks regeringspalats. Inuti bandrosetten till kransen ligger en sidenduk, å hvilken finnas tryckta de ord, hvarmed svenska ingenjörsföreningen bjöd sin främste farväl.

Orden lyda:

As a last farewell from the shores of Captain John Ericsson's adopted country, we adorn his coffin with the laurel wreath.

If the leaves thereof were inscribed each with a different invention or improvement of greater or less magnitude with his extraordinary genius has enriched science and benefited mankind, their number would probably not suffice: so prolific was his brain.

May the wreath, emblematic of his immortal work, accompany his remains across the seas, a silent greeting to his and our native land, as a humble token of the profound and lasting esteem in which his memory is held sacred, his name honored, by us and our numerous American brethren!

Inskriften kan öfversättas med:

Som ett sista farväl från stränderna af kapten John Ericssons adoptivland pryda vi hans kista med lagerkransen.

Om på hvart och ett af dess blad vore skrifvet namnet på en särskild uppfinning eller på en förbättring af större eller mindre betydighet, hvarmed hans utomordentliga snille riktat vetenskapen och gagnat mänskligheten, så skulle bladens antal för visso ej räcka: så fruktbar var hans hjärna.

Må kransen som en symbol af hans odödliga verk medfölja hans stoft öfver hafven, en tyst helsning till

hans och vårt fosterland, såsom ett svagt uttryck af den djupa och varaktiga vördnad, i hvilken hans minne hålles heligt, hans namn äradt af oss och våra talrika amerikanska bröder!

Den i Förenta Staterna vidt utbredda *Independent Order of Odd Fellow*, hvilken orden John Ericsson tillhörde såsom medlem af dess loge n:o 110 Manhem, smyckade kistan med blomsterdekorationer af eterneller, symboliserande den afidne ordensbroderns arbetsverktyg. På ett ritbräde af olikfärgade eterneller med ordensinsigonierna, de tre förenade ringarne, tydande på trohet och kraft, samt initialerna *J.* och *E.* finnes inskriptionen »*Till vår afidne ordensbroder capt. John Ericsson.* Samma ursprung har ock en *passare* af eterneller *till minne af John Ericsson 1890* och en *lifräddningsboj* af samma varaktiga blommor med initialerna *J.* och *E.* samt på banden John Ericssons födelse- och dödsår.

Utän angifvet ursprung finner man från Amerika en lagerkrans såsom *En gärd af vördnad* och en eklöfskrans *Till den svenske uppfinnaren.*

Den *Svenska Fruntimmersföreningen Freja i Brooklyn* har i sin blomsterdekoration velat erinra om John Ericssons skönaste dag och åstadkommit en afbildning eller modell i eterneller af den förste monitorn, som lärde verlden det nya sjökriget, men ofvan monitorn sväfvar en hvit dufva, som väl vill symbolisera, att John Ericssons arbete med detta fartyg dock var ett arbete för freden, eller ville våra landsmaninnor i Amerika med stoftet hemsända en helsning: Önsken I att fredens genius må utbreda sina hvita vingar öfver nordanland, så rusten Eder med kraft att möta troll i drakskepp östan-

från. Blomstermonitorn bär den svenska och den amerikanska flaggan och är en af grafvens vackraste prydnader.

Svenska Fruntimmersföreningen i New-York offrade åt mannen från det fjärran järnbäralandet, mannen med järn i viljan, en lagerkrans af järn.

En våra landsmän i Amerika enande makt är den svensk-amerikanska tidningspressen och skönt måtte det vara att i fjärran land få skrifva om sina landsmäns ära. Tidningen *Svenska Tribunen i Chicago* visade sig ock minnesgod den 23 augusti 1890 samt lät nedlägga en stor lagerkrans med gula och blå band, förande i fornordisk skaldestil inskriptionen:

Söner af Svithiod,	Vare den tack för
Samlens kring båren!	Trägna och troгна
Läggen å kistan	Värf uti verlden!
Kärlekens krans!	Tack för god vakt!

Till minnena från John Ericssons adoptivland, hvilka samlat sig vid hans kista, hör också Stjärnbaneret, af en beundrare sändt med uttryckt önskan, att den flagga hvarunder John Ericssons monitor gick till strid, när Amerikas slafvar gjordes fria, måtte skänkas en plats vid mästartens bår.

Efter 64:årig bortovaro från fäderneslandet återvände John Ericsson hem.

Han afled i New-York den 8 mars 1889 och jordfästes i Trinity Church derstädes den 11 i samma månad. Den 23 augusti 1890 lättade Baltimore ankar i New-York och var framme å Stockholms ström den 12 september. Den 14 öfverlemnades hans vördade kista af Amerika »åt den svenska fosterjordens kärleksfulla mark» och den 15 lystes öfver stoftet grafvens frid i Filipstads kyrka.

Stor var, såsom ofvan antydts, den hänförelse, hvarmed icke blott fosterjorden utan äfven grannfolken mottog underrättelsen om Förenta Staternas nobla handlingssätt att åt hans hemland afstå och återbörda John Ericssons stoft. Öfverallt i Sverige och särskildt inom Värmland anordnades minnesfester och uppvaktade man kistan på dess Eriksgata genom landet. En riklig blomstergård höljde ock den samma vid ankomsten till färdens slutpunkt.

En praktfull lagerkrans med unionens färger på banden: hvitt, rött, blått och gult, är sänd »*Fra Normand*» och läser man å det hvita bandet följande högstämda ord: *Mindet om John Ericsson, den tro Arbeider, den store Tænker vil bevares i Taknemmelighed, i Beundring og i Kjærlighed af Nordens Folk fra Slægt til Slægt.*

Fra de Danske Odd Fellow loger öfverlemnades genom vid begrafningen närvarande deputerad en lagerkrans til br. *John Ericsson.*

Sveriges hufvudstad är sålunda att vi så må säga representerad:

Kongl. Svenska Vetenskapsakademien: En lagerkrans åt *John Ericsson, akademiens fräjdade ledamot.*

Kongl. Krigsvetenskapsakademien: En lagerkrans.

Svenska Ingenjörsföreningen: En lagerkrans: *En gård af vördnad.*

Svenska uppfinnareföreningen: En eklöfskrans: *Till den svenske uppfinnaren.*

Svenska Tekniska föreningen: En cypresskrans.

Ångfartygsbefälhafvaresällskapet: En krans af cypress och lager åt *John Ericsson, den moderna ångbåtsflottans skapare.*

Maskinistföreningen i Stockholm: En lagerkrans *Till dess hedersledamot.*

Sjömansföreningen: En lagerkrans.

Stockholms Arbetareförening: En cypresskrans prydd med blomsterflaggor: *Till John Ericssons minne från Stockholms Arbetareförening.*

Tekniska Högskolan: En lagerkrans *till John Ericssons minne.*

Aftonbladet: En lagerkrans.

Det är isynnerhet de lärda samfundet som visat sin minnesgodhet, liksom förhållandet ock är i Göteborg och öfriga svenska städer.

Göteborgs vetenskaps- och vitterhetssamhälle har sändt en lagerkrans: *En vördnadens gård åt John Ericssons minne.*

Tekniska samfundet i Göteborg egnar en lagerkrans *åt minnet af John Ericsson, den banbrytande ingenjören och uppfinnaren.*

Göteborgs Maskinistförening: En eklöfs- och lagerkrans *åt minnet af John Ericsson.*

Lunds studentkår har nedlagt en lagerkrans med inskriptionen:

*Terram non animum mutant
Qui trans mare currunt.*

Orphei Drängar, elittruppen af Upsala studentkårs sångare, utförde sånger vid John Ericssons graf samt nedlade en krans, då de på sångarfärd gästade Filipstad 1891.

Kongl. Fysiografiska Sällskapet i Lund: En lagerkrans.

Skånska Ingenjörsklubben: En lagerkrans.

Kongl. Örlogsmannasällskapet i Karlskrona: En lagerkrans.

Eleverna vid Tekniska Elementarskolan i Norrköping:
En lagerkrans: *Ditt minne skall lefva beständigt.*

Tekniska föreningen i Eskilstuna: En lagerkrans af
beundran, aktning, tacksamhet.

Kristinehamns Mekaniska Verkstads Arbetare: En
lagerkrans.

Filipstads Bergslags Arbetareförening: En cypress-
krans: *Till capten John Ericssons minne.*

Frustuna kommunalstyrelse: En cypresskrans åt foster-
landsvännen.

Karlstads stad: En lagerkrans.

Logen Filip af I. O. G. T. Filipstad: En krans:
*En gård af vördnad egnad minnet af den varmhjärtade
fosterlands- och människovännen 18⁹⁰/₃62—18⁹⁰/₃92.*

Filipstads sångare pläga årligen den 15 september
den dag, då John Ericsson hemkom till fosterbygden,
afsjunga några sånger vid hans graf, dervid de ock ned-
lägga blomsterhyllningar.

En vacker eklöfskrans med svarta band och märkt
F. S—s bär följande så lyckligt funna inskription: *John
Ericsson, Fosterlandsvännen — Snille och arbete vunnit
sig verldsrykte, Fosterlandssinnet svenskarnes kärlek. »Alla
mina krafter och allt hvad jag eger står till fosterlandets
tjänst.»*

En byst af John Ericsson äfvensom hans porträtt
uti Crayonlithografi pryda derjämte grafven.

Vår fräjdade landsman John Ericssons lefnad lem-
nar lysande exempel på livets strider utan vapengny,

på eröfringar vunna utan blodsutgjutelse, skrifver en hans minnestecknare.

Snillet var hans lans på samma gång som sköld och sköldemärke. Arbetet var hans ära, och de rika lagrar han skördade med fredlig id, till ovansklig pryd-
nad för både honom själf och hans land, sprida välsig-
nelse öfver hela mänskligheten. Måtte hans föredöme
verka väckande!

Framtiden hörer ungdomen till!

Efterskrift.

Riklig är den blomsterskörd, som tacksamhet, kärlek och be-
undran nedlagt å John Ericssons kista, men en krans saknades
ända till den 22 maj 1895, kransen, som skulle påminna om den
snillrike människovännens afgörande insats till de Nordamerikanske
negerslafvarnes befrielse.

Ofvannämnda dag konserterade Fisk Jubilee Singers, en be-
römd sångartrupp af färgade män och qvinnor från Förenta Sta-
terna i Filipstads kyrka, dervid de till John Ericssons ära afsjöngo
sången för sin frihetshjälte John Brown samt nedlade en tacksam-
hetens krans på John Ericssons sarkofag.

Kransen är af förgät-mig-*ej* med svarta och hvita band. Det
sistnämnda utgör så att säga sångarförbundets visitkort och bär
endast inskriften »Fisk Jubilee Singers Mai 22, 1895». Inskrip-
tionen på det svarta, tryckt i guld, är af följande lydelse:

»From former slaves and the children of slaves to the me-
mory of John Ericsson, one of the great champions of freedom!»

I öfversättning:

Från forna slafvar och barn af slafvar till minnet af John
Ericsson, en af de store frihetshjältarne.

Den friskaste krans, som pryder griften, nedlades den 12
juni 1895 af Värmlands nations i Upsala sångkör på dess sångar-
färd genom hembygden: *Från Värmlands-kören den 12/6 1895.*

